

ZPRÁVA

3/A-C

o historicko-archeologickém výkopu a průzkumu česko-
bratrského hřbitůvku ze 16. a 17. století ve Vrbeticích

I.

Podnět.

1. Spolupracovník okresního musea ve Valašských Kloboukách a člen OV František Matýsek zjistil při folkloristickém průzkumu, který prováděl na Vlachovsku v obci Vrběticích, na podzim 1952 tyto skutečnosti: Josef Zámečník, rolník, nar. 1892, Vrbětice č. 49, vlastní obytné a hospodářské budovy, parcely č. 79/1 (stavební plocha o výměře 1 a 0,8 m²) a č. 2795 (zahrada o výměře 1 ar 51 m²). Údaje jsou vzaty z gruntovních zápisů, chovaných u MNV ve Vrběticích; parcela č. 2795 jest dnes zastavěna. Parcela č. 2795 — stejně jako okolní parcely — původně náležela obci Vrběticím. Zmíněné obytné stavení č. 49, parcela č. 79/1, leží tedy na bývalém obecním pozemku před starobyrou zvoničkou, od ní na západ ve vzdálenosti asi 20 až 25 m.
2. Josef Zámečník, majitel usedlosti sdělil při dotazu toto: Když v roce 1924 kopal nový sklep, objevovaly se v hloubce 120 cm četné kosti, kterým však nebyla věnována zvláštní pozornost. Teprve nález dvou lidských lebek upozornil na to, že se jedná o pohřby lidských těl. V těžké, ocelově temně zbarvené jílové půdě byly zjištěny dělníky (hlavně Augustinem Šimoníkem, zedníkem) pracujícími při výkopu sklepa lidské kostry. Objevovaly se v hloubce 120 cm, v prostoru sklepa, položeny ve stejné úrovni, a to v řadách po třech vedle sebe. Mrtvoly nebožtíků ležely na zádech, nohama ke zvoničce, takže jejich tváře byly obráceny k východu. Hroby se prozrazovaly červeně hnědým profilem rozpadlých fošen a kolem koster byly nalezeny skrovné zbytky rakví, které byly podle úsudku dělníků zhotoveny z borových fošen (odhadnuto dělníky podle suků). Zbytky rakví byly patrný i pod mrtvolami — kostrami. Hroby s nálezy koster byly však bezohledně rozrušeny kopáním, protože betonový základ sklepu šel do větší hloubky než 120 cm. Kostí byly vyházeny na jedno místo, zůstaly pak delší dobu na povrchu, po jižní straně vykopaného sklepa. Protože se o ně nikdo nezajímal, byly posléze s přebytkem hlínou z výkopu sklepa vyvezeny do potoka Říky, který teče při západním okraji obce, směrem od Vlachovic k Bohuslavicím, t. j. od S k J. Potud vypovídal o nálezu lidských koster při kopání sklepa v r. 1924 majitel usedlosti č. 49 Josef Zámečník a zedník, který sklep betonoval, Augustin Šimoník. Poslední dále vypovídal, že při kopání hlíny pro betonový podklad pro zárubně dveří do sklepa narazil na další rakev s nebožtíkem — kostru. Krumpáč mu náhle proletěl zlehka do

volnější půdy, objevily se kosti hrudníku a hlava — lebka zůstala v hlíně. Kostra tohoto hrobu, odkrytého v místě dnešních dveří do sklepa, zachovala shora uvedenou pohřební polohu. Ruce nebožtíků všech odkrytých hrobů byly volně přeloženy přes tělo ve výši břicha jakoby křížem. Nebyly tedy podle dnešního způsobu pohřbívání prsty sepjaty.

3. Další hroby (kostry) byly pod usedlostí Josefa Zámečnicka odkryty až v r. 1937. Tehdy kopala dcera majitele usedlosti Františka Kadičová, t. č. bytem ve Vlachovicích č. 12, silážní jámu ve stodole usedlosti (slouží vlastně jako šopa pro vůz a pod. a je položena ve směru ke zvoničce) a močůvkovou i záchodovou jímku, a to ve směru k obecní silnici, západně od usedlosti. V silážní jámě, dnes vybetonované, znovu se tehdy narazilo na několik koster. Byly položeny shora popsáním způsobem, t. j. ležely na zádech, hlavou k V, ke zvoničce. Při výkopu silážní jámy byly však odkryty jen kosti nohou, neboť hlava a ostatní části trupu zůstaly v zemině. Na profilu vykopané silážní jámy byly kolem koster patrný stopy po rakvích. Barva hlíny byla opět ocelově tmná.

Také v obou jamách pro jímky byly také částečně kopáním narušeny další pohřby v dříve popsané poloze. Rovněž i zde byly nalezeny stopy po dřevěných rakvích. Při výkopu odváděcích kanálů z obou jímek, v kopaných do hloubky 150 cm, nebyly další pohřby již odkryty.

Při výkopu studně v r. 1937, jižně od sklepa usedlosti, nebyly rovněž odkryty další kosti. Země byla až do hloubky 5 m prosáklá temnými žilami zv. šlágy. Jinak se při výkopu studně objevoval jen žlutý jíl.

4. Tyto zprávy, zachycené z vypravování příslušníků rodiny majitele usedlosti č. 49, dávaly tušit, že se podařilo šťastnou shodou okolností náhodně objevit nějaký buď již zapomenutý nebo jen tušený hřbitůvek. Po náhodných objevech koster v letech 1924 a 1937 nebyla však nálezům ve Vrběticích věnována hlubší pozornost. Teprve v r. 1952 při sbírání národopisného materiálu na Vlachovsku, a tedy i ve Vrběticích, dostaly se tehdejší náhodné nálezy do popředí zájmu okresní vlastivědné subkomise ve Val. Kloboukách. Pracovníci OVS a okresního musea, v čele s Fr. Matýskem, začali se hlouběji zajímat o lidovou místní tradici, pokud měla vztah k objevům koster.

II.

Názory na objev koster z r. 1924 a 1937, pokud se objevují ve vrbětické lidové tradici a v místní kronice.

1. Při pátrání o zprávách, které by mohly blíže osvětliti náhodné nálezy koster v okolí vrbětické zvoničky, byla především prohlédnuta obecní kronika. V „Pamětní knize obce Vrbetic“, str. 220, zapsal tehdejší kronikář, řídící učitel Antonín Hruban, zprávu o nálezu koster v r. 1924 na parcele Zámečnickovy usedlosti. Kronikář zároveň poznamenal, že

tehdy (v r. 1924) se sedmdesátiletý Josef Švehlák z Vrbětic č. 3 vyjádřil o nálezu koster jako o morovém hřbitově. Kronikář Hruban však sám toto mínění nesdílel a označil nález jako **hřbitov vrbětických Českých bratří**, kterých byla ve Vrběticích k r. 1658 většina, poněvadž bylo v té době jen 40 osob katolicky přijímajících (srov. Pamětní kniha obce Vrbětic, str. 220). Odkud řídící učitel Hruban tento údaj čerpal nebylo pátráno.

Kronikář Hruban také uvedl, jak z kontextu vyplývá, že českobratrský hřbitov ve Vrběticích se v 17. století rozkládal **okolo bratrského sboru**. Snad ho k tomu vedla blízkost zvoničky?

2. Lidová místní tradice sice ničeho nevěděla o bratrském sboru ve Vrběticích, avšak ústní podání vědělo o bratrském hřbitůvku. Tak Josef Vaňatka, Vrbětic č. 11, nar. 1867, vypověděl, že na bratrském hřbitůvku bylo pohřbeno 27 lidí. Jiná zpráva uváděla, že kdysi bylo ve Vrběticích 27 hrobů „jiné víry“ (dědáček Šabršula). Ostatní staří vypravěči z obce se většinou domnívali, že jsou to pohřbení pobití „K u m á n i“ (z let 1663, 1683 nebo konečně z let 1704 - 1711). O dřevěné starobylé zvoničce se vypravovalo, že k ní jezdil konat bohoslužby kněz ze Slavičína, dokud ještě nebylo ve Vlachovicích kostela (Vrbětic patří k vlachovské farnosti).

Nález dvou lebek při výkopu sklepa v r. 1924 dal vznik kuriosní a podezřívavé místní pověsti, že prý otec nynějšího majitele usedlosti se sousedem, starým Váňou, zabili dva miškáře, kteří se vraceli z Polska a u Zámečnicků přenocovali. Oloupili prý je, když je předtím opili, usekli jim prý hlavy na nátoni (klátě) před domem, kde se štipalo dříví, schovali je pod chrastím (roštím) a nakonec zahrabali. U mrtvol byla prý - podle této poslední lidové verze - nalezena sodovka slivovice (1/4 láhev). A skutečně, při výkopu v r. 1924 byla ukazována láhev. Bylo však o ní zjištěno, že byla dána podle místního zvyku při stavbě usedlosti do základů. Potud zprávy z místní kroniky a ústní lidové tradice.

III.

Archivní pramen.

Latinský citát z r. 1644, uvedený dr. Ad. Turkem ve článku „K topografii Bratrských sborů na Uherskobrodsku do 30leté války“, otištěný v „Památníku musea J. A. Komenského v Uh. Brodě 1888 - 1948“, z roku 1948, str. 147, ukázal na historickou skutečnost, že ve Vrběticích byl do 17. století i bratrský sbor i bratrský hřbitov, který však existenci sboru přežval a pohřbívalo se na něm ještě 1644.

„In Verbeticz fuit quodam zbor piccarditicum; extat adhuc coemiterium, sepeliunt se ibi insalutato parcho“. (Konsistor. archiv v Olomouci, Matrica districtus hradiscensis 1644, fol. 18.)

(Ve Vrběticích býval kdysi pikartský sbor; zůstává posud (1644) hřbitov, kde se farníci pochovávají sami, bez faráře.)

IV.

Naše úkoly.

Objevila se tedy nutnost:

1. revidovat náhodné objevy koster z let 1924 a 1937 a přímým kontrolním výkopem zjistit, zda byly dřívější nálezy jenom ojedinělé a náhodné, nebo
2. zda se jedná o hřbitov morový, jak vykládala lidová tradice, či
3. jde o padlé „Kumány“ ze 17. a začátku 18. století, nebo opravdu
4. zda jde o hřbitov bratrský. V tomto případě zjistit pokud možno co nej přesnější rozsah předpokládaného hřbitůvku a současně zjistit způsob pohřbívání (pohřební ritus).

V.

Přehledná zpráva o vlastním průzkumném výkopu.

Kontrolní výkop byl proveden ve dnech 17. až 23. srpna 1953. Výkop vedl po stránce lékařské Dr. Alois Richter, po stránce rituální Fr. Matýsek, po stránce organizační zajišťoval práce Dr. Josef Mana, prof. Bedřich Havlíček pořídil kresby a nákresy a anthropologický posudek sestavil Dr. Jan Pavelčík. Při výkopu byli zaměstnáni jako pomocní dělníci Jan Vráblík z Vrbětic a František Hověžák, student z Vlachovic.

Byly položeny dvě sondy. První sonda č. 1 byla položena těsně vedle sklepu, na Z od samostatně stojící dřevěné šopy, ve směru od S k J. Byla dlouhá 4 m, široká 125 cm a hluboká 180 cm. Ukázala se bezvýsledná. Pouze v hloubce 40 - 60 cm, po odstranění nejmladší kulturní vrstvy, t. j. navezené hlíny, byly nalezeny ohořelé zbytky dřevěných trámů, stopy po nějaké dřevěné budově, o níž nebylo možno nic bližšího zjistit. Pod touto vrstvou, až do hloubky 140 - 150 cm se nacházela panenská „slínová“ půda, žlutohnědého zabarvení.

První sonda tedy prokázala, že kosterní pozůstatky, objevené náhodně v letech 1924 a 1937, se nacházely hlavně pod dnešní stodolou (šopou) a pod světnicí obytného stavení č. 49, t. j. v dnešním sklepě, a nepokračují tedy dále ve směru k jihu.

Sonda č. 2 byla položena ve směru podél severního okraje zdi světnice usedlosti č. 49, t. j. při severní části sklepa, po celé délce sklepních základů až ke zděnému kamennému chlévu. Byla široká 1 m a v hloubce 1,15 m byla dne 19. srpna 1953 odkryta kostra, orientovaná hlavou k S, ve směru J-S. Nejdříve byla odkryta kostra hlavy (hrob č. 2). Kolem ní nalezeny zrezavělé silné kovářské hřebíky z rakve a na nich byly ještě patrné ztrouchnivělé hnědé až zrzavé zbytky dřevěné fošny, které umožnily rekonstruovat obrysy rakve.

Při dalším rozšíření sondy podél severní zdi sklepu, byla odkryta část jiné kostry (hrob č. 1) a sice z pravé nohy femur, tibia, fibula, patella a tarsus, celkem v délce 0,76 cm. Dále k západu nebylo možno sondu vést pod základy kamenného chléva, pod nímž ležely další kosterní pozůstatky téhož nebožtíka. U odkryté holenní kosti byl nalezen také 1 silný kovářský hřeb z rakve. Kostra v hrobě č. 1 byla položena kolmo, v úhlu 90° na kostru v hrobě č. 2 a byla orientována obličejem k východu (směr Z-V).

Hrob č. 1 byl položen ve stejné hloubce jako hrob č. 2, takže lze soudit, že oba zesnulí byli pohřbeni v době, od sebe nepříliš časově vzdálené.

Nato pokračováno v odkrývání hrobů č. 2 a to rozšířením sondy k severu, což umožnilo odkryt hrudní koš i ostatní kosterní pozůstatky. Při rozšiřování sondy č. 2 byly v hloubce 0,80 m, t. j. 35 cm nad kosterními pozůstatky hrobu č. 2, objeveny pozůstatky dětské kostry (hrob č. 3). Mrtvolka dítěte, která byla odkryta celá, byla pohřbena v rakvičce, již prozrazovaly zetlelé zbytky dřeva, patrně kolem celé dětské kostry. Dětský pohřeb byl orientován jako hrob č. 2, hlava obličejem k severu (od J na S). Dětská kostra byla dlouhá 43 cm, rozměry rakvičky 52 × 22 cm. Po obou stranách dětské lebky nalezeny dva hřebíky hrubě kovářské práce, kratší než u rakví dospělých (v hrobě č. 1 a 2).

Mrtvolka dítěte byla pohřbena tak, že nohy byly zkrříženy, pravá přes levou, ručky volně položeny podél těla. Lebka dětské kostry byla silně narušena, maxillae rovněž, hrudní koš byl dobře zachován. Dále byl jen patrný zbytek pánve, avšak na pravé ruce dítěte byly dobře uchovány i články prstů (ossa carpi, ossa metacarpi a phalanges).

Po zakreslení o fotografování nálezů byl dětský hrob č. 3 rozrušen, aby mohl být odkryt celý hrob č. 2, na němž dětská rakvička ležela.

Celá odkrytá kostra v hrobě č. 2 vykazovala tyto rozměry: celková délka cca 165 cm, hrudní koš byl značně destruován, šířka pánve 32 cm, od lopatky k lopatce, t. j. šířka v ramenou 35 cm. Jednotlivé kosti: humerus 30 cm, femur 39 cm, tibia 43,5 cm; u obou nohou zachován i tarsus a patrný ossa tharsi, ossa metatharsi i phalanges.

Po pravé straně hlavy, pravděpodobně u pravého ušního boltce, byl nalezen 1,5 cm dlouhý kousek drátu s měděnkou, nepochybně zbytek náušnice. Ruce nebožky byly složeny podél těla a v pasu přeloženy přes sebe, dlaň přes dlaň; nebyly tedy ruce sepjaty. Pod rukama, složenýma v pasu, hlavně pod levou, byly nalezeny silně zrezivělé kousky železa, celkem 4, v délce od 6 do 10 cm. Nejpravděpodobněji jsou to zbytky nějaké masivní ozdobnější přesky nebo spony, která byla ozdobou koženého pásu. Není však vyloučeno, že jde o zbytky železného křížku, který držela nebožka v ruce.

Po zakreslení technických údajů a zhotovení fotosnímků byl hrob č. 2 kromě lebky opět zakryt a celá sonda č. 2 i s hroby č. 1, 2 a 3 zasypána a půda uvedena do původního stavu.

Věsti kontrolní výkop dále, t. j. k severní nebo severovýchodní straně usedlosti, ke staré dřevěné zvoničce, nebylo možno, neboť podél severní a východní strany usedlosti č. 49 vedou užívané obecní cesty do okolních statků. Stejně nebylo možno prodloužit sondu ve směru k západu, pod obytné místnosti ani pod chlév usedlosti č. 49 a to prostě z toho důvodu, že k tomu nebylo finančních možností.

Přihlédneme-li k plánu odkrytých koster z let 1924 a 1937 (zhotovenému na základě výpovědí majitele usedlosti, jeho dcery a dělníků), vysvitne nám, že pod dnešní stodolou (šopou) usedlosti se nacházejí 2 - 3 kostry, v místě východní stěny sklepu další 3 hroby, uprostřed sklepu další 3 a v místě západní zdi sklepu (zárubně dveří do sklepu) pravděpodobně také další 2 až 3 hroby. Tak nám vyjde 11 až 12 hrobů tušeného hřbitůvku, které se rozkládají na ploše 22 - 25 m² (za předpokladu, že pro 1 hrob počítáme s plochou 2 m²). Připočteme-li k těmto 11 - 12 hrobům ty, které byly náhodně odkryty při výkopu obou močůvkových jímek v r. 1937 (v JZ a SZ části usedlosti), a to v každé po 2 hrobech, dospějeme k číslu 15 až 16 hrobů. Připočteme-li k tomuto číslu ještě dva hroby (2 dospělé a 1 dětský pohřeb), odkryté při našem kontrolním výkopu, docházíme k číslu 18 hrobů. Tak nám narůstá plocha hřbitůvku, kterou lze rekonstruovat do plochy kolem 36 m² a zaujímá, bereme-li v úvahu průkaznost lidové místní tradice o „27 hrobech jiné víry“, 3/4 celkové plochy hřbitůvku.

Nelze tedy za daných okolností stanovit rozlohu hřbitůvku na plochu, rozsáhlejší než 55 - 60 m², zvláště uvažíme-li, že dosud odkryté hroby ať již náhodně či při kontrolním výkopu odkryté, svou blízkostí na tuto poměrně malou plošnou rozlohu poukazují.

Při kontrolním výkopu neúplně odkrytý hrob č. 1, jehož další část i s kosterními pozůstatky se nachází pod východní stěnou a základy chléva, dává pouze tušit, že ta zbývající 1/4 hřbitůvku, o ploše 19 - 25 m² čili těch 9 až 10 zbývajících hrobů, jest posunuto co do polohy poněkud k severu, t. j. pod chlévem usedlosti č. 49.

VI.

Anthropologický posudek lebky z hrobu č. 2

Popis lebky:

Barva lebky jest sytě hnědá. Tlakem v hrobě jest lebka podle švů rozpadlá a kosti temenní mírně deformované, takže nezapadají přesně podle švů do sebe. Všechny švy jsou velmi dobře znatelné, dosti hrubé a nikde není stopy po jejich srůstání.

Čelo jest nízké. Typicky ženské čelní hrboly vystupují v mírné formě. Nadočnicové oblouky vůbec chybí. Obličej, kosti nosní a maxila jsou roztržštěny. Spodina lebeční jest rozpadlá. Zbyla jen část kolem foramen occipit. maq. s oběma konydyly occipit. a se sponou sphenooccipit., již srostlou. Na lebce se dala změřit šířka 14,5 cm a délka 17,6 cm. Index šířkodélkový 81,81, brachycephal.

Orbita 34×28 mm, index 82,4, mesokonch. Obvod lebky jest 50,5 cm. Jiné míry se nedaly na roztržštěné lebce proměřit.

Zuby na horní čelisti jsou zachovány všechny až na první řezák vlevo, který je ztracen recentně. Obě třetí stoličky se ještě neprořezaly. První stolička vpravo a druhý třenovec vlevo vypadly a alveoly po nich jsou zarostlé. První stolička vlevo má kazem silně vyhlodanou korunku. Zuby jsou jinak dobře zachovalé a jen mírně otřelé.

Corpus mandibule je dosti nízký a brada výrazně vystupuje.

Kromě lebečních kostí dochovaly se ještě oba claviculy a obratel atlas. Klíčky jsou mírně zaobleny, nemají výrazně vyvinutých úponů a mají mladistvý ráz. Vzhledem ke všem nalezeným okolnostem na prohlédnutí kostech, možno soudit, že patřily ženě asi 20 - 25 let staré.

Těsně nad kostrou ženy ležící dětská kostřička měla prořezaný teprve první řezák. Mělo tedy dítě asi $\frac{1}{2}$ roku. Zda tato dětská kostra souvisela přímo s kostrou dospělou, nebylo možno určit.

VII.

Řešení úkolů.

Ad 1) Kontrolní výkop předně dokázal, že podezřívavá místní pověst o zabíjení miškářů jest bezpodstatná a že nálezy z let 1924 a 1937 nejsou ojedinělé, čili, že se musí jednat o hřbitov.

Ad 2) Že kolem zvoničky, její stáří se odhaduje na dvě stě a tři sta let, t. j. uprostřed vesnice, nemohl být zbudován příležitostný morový hřbitov, vyplývá z hrůzy našich předků před morovým ovzduším a nákazou a ze skutečnosti, že takovéto příležitostné hřbitovy byly podle tehdejších nařízení zakládány vždy mimo hranice současného osídlení vesnice nebo města. To jest na př. dosvědčeno ve Val. Kloboukách — morový hřbitov v Zástodli, na dnešní Cepkově zahradě. Víme však také, že při epidemických pohřbech bývali zemřelí pochováváni hromadně, kdežto v našem případě způsob pohřbů dokazuje, že nebožtíci byli pochováváni v rakvích, v oddělených jednotlivých hrobech, nikoliv v hrobě hromadném.

Ad 3) Že nejde ani o hroby padlých „Kumánů nebo Tatarů či Kuruců“ vyplývá z nám dnes známých historických fakt, neboť ani při vpádech r. 1663, ani r. 1683 se v okolí Vrbetic ani ve vsi žádný větší boj neudál.

Teprve v letech 1704 - 1711, za povstání sedmihradského knížete Fr. Rakoczyho, byla svedena s „Kuruci“, kteří vpadli na východní Moravu, větší bitka toliko v sousedních Vlachovicích. Zprávu o ní podává t. zv. Krácalíkova kronika, chovaná ještě kolem r. 1877 ve valašskokloboucké obecní radnici, dnes v originálu neznámá.

Jest jasné, že autor kroniky či vlastně kronikářských záznamů, o situaci na Valašskokloboucku v době vpádů 17. a 18. století velmi dobře informovaný, by jistě neopomenul — stejně jako za sou-

časné doby vpádů pocházející kronikářské záznamy z bání slavičín-
ského a valaškoklobouckého kostela — vypsat nějakou vojenskou
srážku ve Vrběticích a na druhé straně jest zase těžko přijatelné,
že by byli uherští povstalci pochováni v jiné vesnici.

T. zv. Kráčalíkova kronika doslovně uvádí:

„V těch letech (1704 - 1711) Kuruci zemské dragóny ze Štítné až
do Vlachovic hnali, kde tito v kaštile se zavřeli a Kuruci jich
oblehli. Jeden Kuruc zastřelil oknem ze srupka mlíčného dva dra-
góny, až ho tam zpozorovali, potom do toho srupka střílili a Ku-
ruca odtamtud vyhnali a na vlachovském mostě ho zastřelili.
Tenkrátě také jiných Kuruců postřelili a je do řeky pod Vlachov-
vicemi házeli, kde po kolik let ryby a raci z nich svou živnost
měly, nebo jich (Kuruců) tam (ve Vlachovicích) mnoho zůstalo.”
(Citováno podle Fr. Plůskala, Památky hradu a panství Brumova,
2. vyd. 1927, str. 58.)

Ad 4) Náhodné nálezy i náš vlastní průzkum ukazují na jedinou možnost,
situovat k roku 1644 citovaný hřbitůvek (coemiterium) právě a
j e d i n ě na starou vrbětickou náves, která se rozkládá před pů-
vodní frontou gruntů, v prostranství před nebo kolem starobylé
dřevěné zvonice. Toto prostranství bývalo ve starších dobách volné,
nezastavěné. Ve starších gruntovních záznamech je parcela č. 79
a parcely okolní uváděna jako zahrada, v majetku obce. Teprve
před r. 1900 a snad již dříve, bylo prostranství kolem zvoníčky
zastavěno hoferskými domky, dnes usedlostmi v čele s číslem 49.

Nezbývá tedy, než vztahovat náhodné nálezy koster z let 1924 a 1937
ke shora zmíněnému citátu „In Verbeticz... extat adhuc (1644)...
coemiterium... piccarditicum...” a místní pověsti o 27 hrobech „jiné víry”
i zprávu místního kronikáře přijat a prozkoumaný hřbitůvek přisoudit
Českým bratrům.

Údaje o Českých bratřích ve Vrběticích pocházejí z první třetiny 16. sto-
letí a sahají až do poloviny 17. století (srov. citov. studii Ad. Turka, nebo
Hrejse, Sborové Jednoty Bratrské, Praha 1939).

Je tedy pravděpodobné, že také Melantrišská bible z r. 1570, na-
lezená v r. 1953 při etnografickém průzkumu Fr. Matýskem ve Vrběti-
cích, patřící podle podpisu na předešlé „někdy fojtu Vrbětskému M i c h a-
l u U r b a n o v i”, může být přímou památkou na dobu bratrskou ve Vr-
běticích, zvláště uvážíme-li, že hrstka bratrů měla nepochybně oporu ve
vlivných usedlících, k nimž jistě náležel i místní fojt, jako tehdejší nej-
větší hospodářský i politický činitel v obci. Ještě v r. 1670 držel vrbětický
fojt 5/4 grunt, t. j. největší ve vsi, v rozloze 90 měric a 41/8, s mlýnem
o dvou složeních (ZAM Brno, R 312, fol. 146 — Vrbětica).

Dr J. Mana, Fr. Matýsek, B. Havlíček.

Zprávy o činnosti OVS a okresního musea.

- * Podrobnosti o průzkumném výkopu bratrského hřbitůvku ve Vrbeticích jsou otištěny v těchto Zprávách.
- * Přednáškový cyklus „Valašskokloboucko v minulosti a přítomnosti“ pokračoval dne 13. dubna 1954 přednáškou Dr Josefa Many, která byla proslovena na thema „Valašskokloboucko v literatuře a umělecké hudbě“. Konala se v sále Besedy. Ukázky z autorů a recitace předvedli žáci vyšších ročníků jedenáctileté školy ve Val. Kloboukách, pí Zdena Merlíčková z Ivančic, praneteř spisovatele Svatopluka Čecha, zazpívala za doprovodu hudebního skladatele prof. Františka Bureše z Olomouce, rodáka valašskoklobouckého, který hrál své vlastní skladby. Žáci Hypolita Heřmánka (přítele skladatele Bedřicha Smetany), který zakládal ve Val. Kloboukách hudební tradici, v čele s učitelem hudby Cyrilem Burešem předvedli ukázky ze skladeb místních hudebních skladatelů B. Pursche, H. Heřmánka, Dukáta, Ručky a j.
- * Přednáška i hudební večer s ní spojený byly početně navštíveny, což svědčí o tom, že celý cyklus dosáhl v naší veřejnosti velké popularity. Touto přednáškou byl ukončen cyklus 1953/54.
- * Na den 2. dubna 1954 byli Valašským krůžkem v Brně pozváni členové OVS Libuše Sušilová a František Horalík, členka valašskoklobouckého souboru písní a tanců Důbrava a známá lidová zpěvačka tetička Vypuštěáková ze Študlova a správkyň musea Ludmila Portlová na „Valašskokloboucký večer“. Zapojili se do programu večera zpěvem, lidovým vyprávěním a propagací našeho musea a OVS.
- * V Brně navštívili výstavu malířských prací národního umělce Ludvíka Kuby, který kolem r. 1900 maloval také na Valašskokloboucku v Popově, dále výstavu „Husitské revoluční hnutí“ v Moravském zemském museu a národopisné sbírky téhož musea.
- * Správkyň musea L. Portlová navštívila v dubnu 1954 okresní museum a městský a župní archiv v Trenčíně a zajistila opisy některých archiválií, majících vztah k naší oblasti.
- * Do předvolební kampaně k volbám do NV zapojilo se naše museum v červnu 1954 výstavkou, kterou instaloval s. Augustin Vlk a n. p. Kniha pod názvem „Včera a dnes“. Jiný dokumentární materiál byl zapůjčen k předvolební výstavce jistého vojenského útvaru.
- * V dubnu a květnu 1954 uspořádalo naše museum dvě putovní výstavy, a to „Pravěk“ a „Dějiny Valašskokloboucka“, které byly instalovány v Brumově, ve Slavičíně a ve Vlachovicích.
- * Dne 26. května 1954 konala se pravidelná pracovní schůze OVS. Rozhodnuto, že v letních měsících t. r. bude podniknuta rozsáhlá fotoakce v některých obcích okresu za účelem ethnografické a umělecké dokumentace našeho kraje. Vypracováním plánu a vedením fotoakce byl pověřen prof. B. Havlíček.

Bylo konstatováno, že malý prostor musejních místností neumožňuje zcela využít našich musejních sbírek tou měrou, jak by bylo třeba. Bude nutné uvažovat o zřízení stálé, i když nevelké místnosti pro účely výstavní, aby bylo možno pořádati pravidelné t. zv. studijní výstavky, které tvoří základní požadavek popularisace sbírek ve veřejnosti.

* V červnu 1954 navštívili naše museum pracovníci okresního musea v Púchově nad Váhem, kteří si prohlédli naše sbírky a vyměnili si se správou musea své pracovní a výstavní zkušenosti.

* Ke konci školního roku 1953/54 mohli jsme v našem museu uvítati početné návštěvy naší školní mládeže. Do 15. června 1954 navštívilo museum 16 škol: (učňovská škola zemědělská, středisko pracujících dorostu z Val. Klobouk, oddíl pionýru z Val. Klobouk, zvláštní škola z Návojně, národní a střední školy z Tichova, Val. Příkaz, Mírošova, Nedašova — 110 dětí, Lačnova, Poteče, Brumova — dvakrát, Lipiny, Bylnice, Újezda a Val. Klobouk). Další návštěvy škol jsou ještě do konce roku hlášeny.

Jsme rádi, že naše učitelstvo a vedoucí naší mládeže, naděje národa, budí ve svých žácích lásku k rodnému kraji a že neopomíjejí využívat našich sbírek k doplnění vyučování.

Přáli bychom si však, aby takové návštěvy společně podnikali také naši pracující ze závodů, s pomocí rudých koutků a závodních klubů ROH.

Zprávy o činnosti sestavila L. Portlová.

František Slámečka v. r.

Dr Alois Richter v. r.

Dr J. Mana v. r.

Na titulní straně otisknuta linoleoryt Lojzy Baránka „Zvonička ve Vrbětích“.

Do tisku připravil prof. Bedřich Havlíček.

S 06175

Slovácké tiskárny, národní podnik, Gottwaldov